

PANDECTELE ROMÂNE

Nr. 2/2001

NOTĂ

Soluția instanței supreme este pe fond corectă, dar nemotivată.

Într-adevăr, dispozițiile art. IV alin. 3 din O.U.G. nr. 179/1999¹⁾ statuează în termeni imperativi că „recursurile declarate sau aflate în curs de judecată vor fi trecute la secțiile care judecă conflictele de muncă și litigiile de muncă din cadrul tribunalelor”. Textul de lege reprezintă o *dispoziție specială cu caracter tranzitoriu* care consacră principiul aplicării imediate a legii noi de procedură și în materia litigiilor de muncă aflate în curs de judecată la data intrării ei în vigoare în ce privește competența materială a soluționării recursurilor declarate ori, după caz, aflate în curs de judecată. Sub acest aspect, art. IV alin. 3 din O.U.G. nr. 179/1999 stabilește competența soluționării în recurs a acestor cauze în favoarea tribunalelor, mai exact a secțiilor sau completelor specializate care judecă conflictele de muncă din cadrul tribunalelor.

Desigur, o astfel de dispoziție legală a fost motivată de faptul că, potrivit Legii nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă²⁾, hotărârile instanței de fond, în speță judecătoria sau, după caz, tribunalul, sunt *definitive* și susceptibile numai de *recurs* (art. 79-81), fiind suprimat astfel, apelul.

De aceea, pentru că Legea nr. 168/1999 nu a conținut nici o dispoziție tranzitorie și pentru a corela prevederile O.U.G. nr. 179/1999 cu cele cuprinse în această lege privind recursul, s-a adoptat soluția, evident nefericită, ca toate recursurile declarate sau aflate în curs de judecată să fie soluționate tot de către tribunale, chiar dacă acestea judecaseră apelurile declarate în aceleași cauze.

Precizăm că, strict juridic, o astfel de soluție nu este absolut nouă (căile de retractare sunt, în prezent, de competența instanței a cărei hotărâre se atacă; cererile de reexaminare formulate în temeiul O.G. nr. 21/1992 sau, după caz, Legii nr. 61/1991 sunt de competența instanței care a pronunțat hotărârea a cărei reexaminare se cere etc.) și, în orice caz, nu contravine nici unei dispoziții legale sau constituționale.³⁾ Într-adevăr, potrivit art. 125 alin. 3 din Constituție „competența și procedura de judecată sunt stabilite de lege”, iar art. 128 din legea fundamentală statuează, în mod corespunzător, că „împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii”. De asemenea, în ce privește problema aplicării în timp a normelor de procedură Curtea Constituțională a statuat în mod expres într-o decizie de speță că «art. IV alin. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 179/1999 nu conține nici o

¹⁾ Publicată în M. Of. nr. 559 din 17 noiembrie 1999 și aprobată prin Legea nr. 118/2001, publicată în M. Of. nr. 162 din 30 martie 2001.

²⁾ Publicată în M. Of. nr. 582 din 29 noiembrie 1999. Potrivit art. 90 această lege a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2000, deci ulterior intrării în vigoare a O.U.G. nr. 179/1999 (17 noiembrie 1999).

³⁾ V. în acest sens C.C., dec. nr. 53/2001 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 79 alin. 1 și ale art. 81 alin. 1 din Legea nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă, publicată în M. Of. nr. 152 din 28 martie 2001 și P.R. nr. 1/2001, I, 16.

Subliniem că instanța de contencios constituțional a constatat în mai multe rânduri că prevederile art. 71, 79, 80 sau ale art. 81 alin. 1 din Legea nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă nu contravin dispozițiilor constituționale, respectiv art. 15 alin. 2 privind neretroactivitatea legii, art. 21 alin. 2 care consacră accesul liber la justiție, art. 24 referitor la dreptul de apărare și art. 125 alin. 3 privitor la stabilirea competenței și procedurii de judecată (v. de ex. C.C., dec. nr. 34/2001, publicată în M. Of. nr. 193 din 18 aprilie 2001, nr. 68/2001 publicată în M. Of. nr. 176 din 6 aprilie 2001 și nr. 76/2001 publicată în M. Of. nr. 152 din 28 martie 2001).

dispoziție cu aplicare sau cu efect retroactiv, astfel că nu contravine prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție. În temeiul dispozițiilor art. 78 din Constituție, „*Legea se publică în Monitorul Oficial al României și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei*”. Conform principiului constituțional al neretroactivității legii, „*data prevăzută în textul*” legii pentru intrarea acesteia în vigoare, alta decât cea a publicării, nu poate fi decât ulterioară publicării. De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 125 alin. (3) din Constituție, „*Competența și procedura de judecată sunt stabilite de lege*”. Așadar, intră în atribuția exclusivă a legiuitorului stabilirea instanțelor judecătorești competente să judece anumite litigii, precum și a modului de constituire a completelor de judecată. Aceste reglementări, având caracter de norme procedurale, sunt de imediată aplicare, așadar, de la data intrării în vigoare a legii». ⁴⁾

Dincolo de faptul că soluția optimă ar fi fost o prerogare a competenței soluționării acestor cauze de către instanța legal învestită la data introducerii recursului, în speță de către curțile de apel, este de observat că această situație ciudată a fost determinată de faptul că cele două acte normative în discuție au intrat în vigoare la date diferite; O.U.G. nr. 179/1999 la 17 noiembrie 1999 (cu excepția art. I pct. 6), în timp ce Legea nr. 168/1999 a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2000.

Așadar, potrivit dispozițiilor tranzitorii cuprinse în art. IV alin. 1 din O.U.G. nr. 179/1999 recursurile declarate în perioada 17 noiembrie 1999 – 31 decembrie 1999, precum și cele aflate în curs de judecare la data intrării în vigoare a O.U.G. nr. 179/1999 (17 noiembrie 1999) având ca obiect litigii de muncă rămâneau să fie soluționate tot de către tribunale sau, după caz, trebuia trimise acestora dacă se găseau pe rolul curților de apel, urmând să fie soluționate de secțiile sau completele specializate, însă, desigur, dacă existau organizate ori stabilite astfel de secții sau complete având ca obiect judecarea conflictelor și litigiilor de muncă. ⁵⁾

⁴⁾ C.C., dec. nr. 93/2001 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. IV alin. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 179/1999 privind modificarea și completarea Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, publicată în M. Of. nr. 249 din 15 martie 2001; *idem*, dec. nr. 133/2001, publicată în M. Of. nr. 324 din 15 iunie 2001.

⁵⁾ Este de observat că printre modificările și completările aduse Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească prin O.U.G. nr. 179/1999 se numără cele privind soluționarea conflictelor de muncă. Astfel, potrivit noilor reglementări sunt de reținut următoarele:

- instituirea regulii soluționării conflictelor de muncă (și a litigiilor de asigurări sociale) de către secții specializate; în acest scop, ministrul justiției va stabili instanțele la care funcționează astfel de secții în raport cu volumul de activitate și cu natura cauzelor deduse judecării. La instanțele cu volum mic de cauze privind conflictele de muncă (și litigiile de asigurări sociale) la care nu funcționează astfel de secții, pentru judecarea acestor cauze se constituie complete specializate (art. 13 alin. 3 și art. 15 alin. 1¹ din Legea nr. 92/1992, republicată, cu modificările și completările ulterioare).

- stabilirea regulii potrivit căreia judecarea în primă instanță a conflictelor și litigiilor de muncă de către un complet format dintr-un judecător și doi asistenți judiciari, dintre care unul reprezintă asociațiile patronale, iar celălalt reprezintă sindicatele; asistenții judiciari sunt numiți pe o perioadă de 4 ani de către ministrul justiției, la propunerea Consiliului Economic și Social, dintre persoanele care au studii juridice superioare și îndeplinesc anumite condiții prevăzute de lege (art. 17 alin. 1¹ – 1³ din Legea nr. 92/1992, republicată, cu modificările și completările ulterioare).

Precizăm că în scopul asigurării unei celerități sporite, prin Legea nr. 168/1992 privind soluționarea conflictelor de muncă a fost suprimat apelul în materia cauzelor privind conflictele de muncă (art. 79–81), astfel încât în prezent hotărârile instanței de fond sunt susceptibile numai de recurs. Cu privire la noul regim juridic aplicabil în materia conflictelor de muncă v. Ș. Beligrădeanu, *Examen de ansamblu*

Menționăm în finalul acestor scurte considerații că printre modificările și completările aduse Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000, cu modificările și completările ulterioare⁶⁾, se numără și modificarea art. 725 în sensul stabilirii unor norme tranzitorii aplicabile în caz de succesiune în timp a legilor de procedură pentru rezolvarea eventualelor conflicte de legi și determinarea legii aplicabile situațiilor procesuale în curs de desfășurare. Astfel, potrivit art. 725: „Dispozițiile legii noi de procedură se aplică, din momentul intrării ei în vigoare, și proceselor în curs de judecată începute sub legea veche, precum și executărilor silite începute sub acea lege.

Procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal investite vor continua să fie judecate de acele instanțe. În caz de casare cu trimitere spre rejudecare, dispozițiile legii noi privitoare la competență sunt pe deplin aplicabile.

În cazul în care instanța este desființată, dosarele se vor trimite din oficiu instanței competente potrivit legii noi de procedură.

Hotărârile pronunțate înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămân supuse căilor de atac și termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunțate.

Actul de procedură îndeplinit înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămâne supus dispozițiilor vechii legi. În cazul în care acest act de procedură ar putea fi anulat potrivit vechii legi, el nu va fi menținut, chiar dacă potrivit legii noi ar fi valabil” (s.n.).

Precizăm că art. 725 C. pr. civ. constituie *de lege lata* dreptul procesual tranzitoriu, care este aplicabil ori de câte ori legea nouă de procedură n-ar conține dispoziții de această natură care să rezolve diferite aspecte ale conflictului ce s-ar ivi între legea veche și legea nouă. De aceea, dacă legea nouă de procedură conține suficiente dispoziții tranzitorii, vor fi incidente aceste dispoziții speciale, iar nu cele cuprinse în art. 725 C. pr. civ., care constituie dreptul comun, căci *generalia specialibus non derogant*, iar *lex posterior derogat priori*.⁷⁾

asupra Legii nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă, în Dreptul nr. 1/2000, p. 3 – 24; *idem*, *Legislația muncii comentată*, vol. XXXIV (vol. 4/1999), Ed. Lumina Lex, București, 1999, p. 23 – 43.

În sfârșit, menționăm că potrivit art. 2 pct. 1 lit. b¹⁾ C. pr. civ. (introdus prin O.U.G. nr. 138/2000, publicată în M. Of. nr. 475 din 2 octombrie 2000, cu modificările și completările ulterioare), în prezent *conflictele de muncă, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe, se judecă în primă instanță de către tribunale* (v. pentru amănunte V. M. Ciobanu, G. Boroș, M. Nicolae, *Modificările aduse Codului de procedură civilă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2000*, I, în Dreptul nr. 1/2001, p. 4 – 9).

⁶⁾ O.U.G. nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă (publicată în M. Of. nr. 475 din 2 octombrie 2000) a intrat în întregime în vigoare la 2 mai 2001 cu excepția dispozițiilor art. I pct. 131 – 134 (referitoare la recursul în anulare) care au intrat în vigoare de la 2 ianuarie 2000 (cf. O.U.G. nr. 290/2000, publicată în M. Of. nr. 706 din 29 decembrie 2000). Precizăm însă că înainte de a intra în întregime în vigoare O.U.G. nr. 138/2000 a mai fost modificată și completată prin O.U.G. nr. 59/2001, publicată în M. Of. nr. 217 din 27 aprilie 2001.

⁷⁾ Cu privire la principiul *lex posterior derogat priori* aplicabil în rezolvarea conflictului intertemporal de legi v^o *lex posterior derogat priori* în I. Deleanu, S. Deleanu, *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p. 195.

Cu privire la aplicarea în timp a legilor de procedură civilă v. de ex. : E. Herovanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, Institutul de Arte Grafice, Viața Românească, Iași, 1926, p. 16 – 34; P. Vasilescu, *Stabilitatea dreptului în succesiunea legilor*, Institutul de Arte Grafice «N. V. Ștefăniș», Iași, 1933 (1932), p. 236 și urm.; V. M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, *Teoria generală*, Ed. Național, București, 1996, p. 176 – 182; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, Ed. Servo-Sat, Arad, 2000, p. 23 – 26; I. Stoienescu, S. Zilberstein, *Drept procesual civil. Teoria generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 76 – 84.

Observăm că în ce privește aplicarea în timp a normelor de competență, spre deosebire de cazul din speța de față, art. 725 alin. 2 C. pr. civ. consacră o excepție de la principiul aplicării imediate a legii de procedură noi (art. 725 alin.1 C. pr. civ.), și anume *supraviețuirea legii vechi*, respectiv regula că în materie de competență rămâne aplicabilă legea veche, iar nu legea nouă, declarând că „procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal investite vor continua să fie judecate de acele instanțe (...)”. Această opțiune a legiuitorului pentru legea veche în detrimentul legii noi este justificată atât prin rațiuni de ordin economic (evitarea unor cheltuieli suplimentare ocazionate de scoaterea de pe rol a cauzelor și trimiterea lor spre soluționare altor instanțe, cheltuieli care ar privi deopotrivă pe instanțe și pe părți), cât și prin rațiuni de politică legislativă (soluționarea rapidă a cauzelor și satisfacerea grabnică a intereselor celor vătămați în drepturile lor, obiective care ar fi greu realizate în caz de trimitere a cauzelor instanței competente potrivit legii noi). Fac *excepție* de la dispozițiile art. 725 alin. 2 C. pr. civ. următoarele cazuri, când se va aplica legea nouă, iar nu legea veche, și anume:

- în caz de casare cu trimitere spre rejudecare, cauza se va judeca de către instanța competentă potrivit legii noi, iar nu de către instanța a cărei hotărâre a fost casată (art. 725 alin. 2 teza a II-a C. pr. civ.);

- în cazul în care instanța este desființată, dosarele se trimit din oficiu instanței competente potrivit legii noi (art. 725 alin. 3 C. pr. civ.);

- în cazul în care dispozițiile legii noi au intrat în vigoare înainte de sesizarea, adică investirea legală a instanței competente potrivit legii vechi, cererea se va îndrepta în toate cazurile la instanța competentă potrivit legii noi (art. 725 alin. 2 teza I C. pr. civ. interpretat *a contrario* și art. 725 alin. 1 C. pr. civ.). De exemplu, dacă în anumite materii legea nouă modifică competența materială privind judecata în apel sau în recurs după rezolvarea cauzei în primă instanță și înainte de introducerea unei cereri de apel sau, după caz, de recurs, apelul sau recursul se va soluționa de către instanța determinată potrivit dispozițiilor legii noi, iar nu de către instanța care era competentă potrivit legii vechi, deoarece nu fusese încă investită în momentul schimbării competenței. Astfel, cum am arătat deja, în urma modificării competenței materiale a tribunalelor prin O.U.G. nr. 138/2000⁸⁾, acestea judecă în primă instanță și „conflictele de muncă, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe» (art. 2 pct. 1 lit. b¹⁾ C. pr. civ.), recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii în materia conflictelor de muncă până la 2 mai 2001, dacă sunt declarate după această dată, ele vor fi introduse nu la tribunale, ci direct la curțile de apel, deoarece, pe de o parte, tribunalele sunt de la această dată numai instanțe de fond, nemaiavând competența de a soluționa recursuri în această materie, iar pe de altă parte, dispozițiile art. 725 alin. 2 care derogă de la principiul aplicării imediate a legii noi de procedură au caracter de excepție, fiind de strictă interpretare și aplicare (*exceptio est strictissimae interpretationis*), nefiind așadar susceptibile de aplicare prin analogie și la alte situații asemănătoare. Într-adevăr, textul de lege statuează *in terminis* că „procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor

⁸⁾ A se vedea pentru aceste modificări: V. M. Ciobanu, G. Boroș, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 4 – 9; I. Deleanu, *op. cit.*, p. 379 – 394; G. Boroș, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, Ed. All Beck, București, 2000, p. 31 – 42.

legal investite vor continua să fie judecate de acele instanțe (...)” (s.n.); *per a contrario*, recursurile declarate după data schimbării competenței materiale a judecătorilor și tribunalelor în materia conflictelor de muncă se vor introduce și se vor judeca de către instanțele competente potrivit legii noi, adică, în speță, de către *curțile de apel* (art. 79 și urm. din Legea nr. 168/1999; art. 2 pct. 3 și art 725 alin. 1 C. pr. civ.). *Mutatis mutandis* și recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii în materia conflictelor de muncă după data de 2 mai 2001 vor fi soluționate nu de către instanța ierarhic superioară (tribunale), ci de către *curțile de apel*, singurele competente să judece recursuri în această materie (după 2 mai 2001), potrivit noii reglementări;

- în cazul în care legea nouă conține dispoziții speciale cu caracter tranzitoriu, care stabilesc că normele de competență nou introduse sunt de imediată aplicare fiind incidente și în cazul pricinilor *pendentes*, adică în curs de judecată; după cum am subliniat mai sus, prevederile art. 725 alin. 2 C. pr. civ. sunt dispoziții tranzitorii cu caracter general, aplicabile numai dacă prin legea nouă nu s-ar dispune altfel, adică numai dacă legea nouă nu ar cuprinde și dispoziții tranzitorii exprese având ca obiect stabilirea competenței soluționării cauzelor *pendentes*.

MARIAN NICOLAE

*Lect. univ. – Facultatea de Drept
Universitatea din București*

76 **AUTORITATE DE LUCRU JUDECAT. CONDIȚII (ART. 1201 C. CIV.)**

Pentru a exista lucru judecat conform art. 1201 C. civ., trebuie să existe tripla identitate cerută de acest text: de persoane, de obiect și de cauză.

Este necesar însă ca hotărârea a cărei autoritate de lucru judecat se invocă, să fi rezolvat în fond procesul dintre părți. În speța de față, instanța a reținut doar că procedura care trebuie urmată pentru un imobil trecut în proprietatea statului în baza prevederilor Decretului nr. 223/1974 este cea prevăzută de Legea nr. 112/1995, nesoluționând în fond acțiunea.

În plus, instanța de apel a reținut legal și temeinic că în prezenta speță există o nouă cauză juridică dată de temeiul invocat – art. 6 din Legea nr. 213/1998 – care pune în discuție o nouă categorie juridică, respectiv aceea de titlu valabil, definit și reprezentat printr-un complex de elemente noi ce urmează a fi verificate.

(Secția civilă, decizia nr. 3208 din 11 octombrie 2000)

CURTEA

Asupra recursului de față;

Din examinarea lucrărilor din dosar, constată următoarele:

Prin acțiunea înregistrată la data de 16 noiembrie 1998 sub nr. 20762 pe rolul Judecătoriei sectorului 1 București, reclamantul G.V.D. a chemat în judecată Consiliul General al municipiului București solicitând instanței ca prin hotărârea pe

care o va pronunța să oblige pârâta să-i restituie în deplină proprietate și posesie apartamentul nr. 2 din imobilul din str. B.D., sectorul 1 și cota indiviză de 1/2 din terenul de 699,06 mp aferent construcției.

În motivarea acțiunii reclamantul arată că apartamentul a trecut în proprietatea statului prin decizia nr. 983/19 iunie 1978 a fostului Consiliu Popular al municipiului București în baza Decretului nr. 223/1974.